

Mesélő épületek

► Egy mikve és öt zsinagóga címmel jelent meg a napokban Bárány János cikke a helyi Delta hetilapban. A komáromi zsidó közösség épített örökségéről Kollár Zoltán és Pasternák Antal mesélt az újságíróknak. A riport a világhálón elérhető: www.deltakn.sk/meselo-epuletek-egy-mikve-es-ot-zsinagoga/ (Fotó: Bárány János).

Zsidó Kultúra Európai Napja 2020

Zsidó Kultúra Európai Napjára 2020. szeptember 6-án, vasárnap kerül sor a Menház kertjében. Kérjük az érdeklődőket, hogy a programra előzetesen regisztráljanak a kile@menhaz.sk címen vagy az irodai +421-(0)35-7731-224-es telefonszámon félfogadási időben (hétfő-szerda 13:00 – 15:30, kedd-csütörtök 9:00-11:30). A járványügyi helyzet rosszabbodása esetén a rendezvényt online tartjuk meg.

Program:

- 14:00 – Mártírnap 2020 – emlékezés a Vészkorszak áldozataira
- 14:45 – Az 5781. zsinagógai esztendő – hangolódás az őszi ünnepekre
- 15:15 – A Kehila-díjak átadása
- 15:30 – Klein Judit koncertje

Közegészségügyi szabályok:

- A Menház bejáratánál lázat mérünk. Kérjük, ha betegnek érzi magát, a program előtt hőemelkedése, felsőlégúti panaszai, íz- és szaglászvesztés tünetei jelentkeztek Önénél, maradjon távol a rendezvényről!
- A Menházban és az udvaron a maszk viselése kötelező. Tartsa a 1,5-2 méteres távolságot a többi résztvevőtől!
- A mosdókban és a közösségi terekben fokozottan ügyelünk a takarításra, kérjük, használja a kihelyezett kézfertőtlenítőket.
- A Komáromi Zsidó Hitközség, ha utólag szükségessé válik, a résztvevők elérhetőségét a járványügyi hatóságok rendelkezésére bocsátja kontaktuskeresés céljából.
- Rossz idő esetén a zsinagógában kerül megrendezésre a program, a résztvevők száma az előzetesen megállapított létszámkorlátot nem haladhatja meg. Kérjük, regisztráljon!

A szervezők a programváltoztatás jogát fenntartják! ◀

Szerkesztői gondolatok

Július 20-án délután a 19-es villamoson a munkahelyem felé, maszkban szemlélem a Dunát. Pár órája ezek a hullámok még Komáromnál

PASZTERNÁK ANDRÁS

Jártak. Hat hónapja nem voltam a városban. Az Izraelben eltöltött évek kivételével talán sosem telt el ilyen hosszú idő anélkül, hogy hazatértem volna. Persze online minden nap megfordulok a Hetesen, a Menházban, jó lenne már a virtuális térből kilépve is az Eötvös utcán lépkedni. Rohan a nyár, de elmaradnak a minden évben szokásos programok, a nagy mártírnap találkozók, a szarvasi családi tábor, a kedvenc szlovákiai vagy magyarországi rendezvények, tervezett utazások. Maszk a tömegközlekedési eszközökön, a boltokban, munkában, mindemellett a bizonytalanság. Lesz-e második hullám, mikor mi szervezhető majd ősszel, lehet-e közösségi életet élni, együtt köszönteni az ünnepeket, esetleg Izraelbe utazni? A válaszokat ma még nem tudjuk. Következő valós találkozásunkig töltse be a Hitközségi Híradó augusztusi száma a kapcsolat, a híd szerepét a közel és távolélők között. Bízva abban, hogy a nyomtatott, elektronikus lap hasábjain újra mihamarabb beszámolhatunk a hitközség közösen megélt rendezvényeiről is! ◀

Közösségi mozaik – kép(ek) a hitközség múltjából –

► „Az Eötvös utca 9. szám alatti házat 1930-ban kezdte építeni a Komáromi Zsidó Hitközség. Rabbik és a hitközség alkalmazottai laktak benne. Itt volt a kóser mézszárszék, a pészachi macesszütöde, és az épület udvar felőli földszintjén az esővízzel táplált mikve. A mikve, a zsidó rituális fürdő a vallásos élet egyik feltétele. A hagyományok szerint a temető után a második, amelyet létrehoz egy letelepedő zsidó közösség, csak ezt követi a zsinagóga vagy az imaház. Minden menstruáció után a hölgyeknek el kellett menniük a mikvébe, és csak utána élhettek házasságot a férjükkal. A nagy medencében teljesen el kellett merülniük a víz alatt. A kis medence arra szolgált, hogy ha valaki új edényt vásárolt, ahhoz, hogy a kóser háztartásában használni tudja, először meg kellett merítenie a mikvében.” (Bárány János/Delta).

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetőnk felújítását.

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy

10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

Cím: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatinova 33, 94501 Komárno

vagy

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Hitközségi Híradó – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja, alapítva 5756-ban (1996), **főszerkesztő:** Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak:** Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő:** Saláth Richárd, **olvasószerkesztő:** Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomatás:** Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe:** Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO:** 34073400. Alapítva 5756-ban. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!**

Faliújság rövid hírek

A közösséget, a Hitközségi Híradót és a Shalom Klubot a Villányi házaspár (Budapest) és anonimitásukat kérő adományozók támogatták.

Budapestről Villányi Benjámín és felesége, Farkas Marianna családfakutatás céljából felkereste az érsekújvári, a komáromi hitközséget és a temetőket, valamint a Nyitraivánkán található regionális levéltárat, ahol a régi anyakönyveket őrzik. Komáromi keresésük eredményes volt.

A vezetőség Zoomon keresztül megtárgyalta az előttünk álló feladatokat, a pályázati források felhasználását, az őszi ünnepek megszervezésének lehetőségeit.

Nagyünnepi imarend

Az 5781-as zsinagógai év 2020. **szepember 18-án**, péntek este kezdődik. **18:00-kor** találkozunk a Menházban. A járványhelyzet miatt az ima utáni közös vacsora idén elmarad.

2020. szeptember 19-én Rosh Hasanah első napján (szombat) lesz Taslich és közös tanulás szintén **18:00-kor**.

Kol Nidre - Jom Kippur előestéje **szeptember 27-én**, vasárnap **18:00-kor**, Mazkir Jom Kippurkor **szeptember 28-án**, hétfőn.

A rendezvényeken a közegészségügyi szabályok fokozott betartását kérjük! ◀

Támogatóink / naši sponzori:

„Realizované s finančnou podporou Fondu na podporu kultúry národnostných menšín“

Zsidóságról a világhálón

Interjú Miklós Dórrival a mazsihisz.hu oldalon

Miklós Dóri a hazai zsidó közélet egyik ismert alakja, a Zsblog.hu főszerkesztője, aki a közelmúltban arra vállalkozott, hogy online formában ismerteti meg az érdeklődőket a zsidósággal, méghozzá a kezdetektől. Ez utóbbi kezdeményezése apropóján beszélgettünk vele hivatásról, zsidóságról, tanításról és zsidó közletről.

Kezdjük a beszélgetést stílusos módon a kezdeteknél! Ki az a Miklós Dóri? Hogyan mutatnád be magadat?

Húha, hol is kezdjem? Talán a Zsbloggal kezdődik a történetem. Ezt a blogot 2014 novemberében hoztam létre, mert úgy éreztem, hogy zsidó témában szükség van egy teljesen független blogdalra.

Független mitől? Egyháztól, államtól, hatalomtól?

Mindentől és mindenkitől független, nonprofit elveken működő felületet képzeltem, amely azokhoz is szól határon innen és határon túl, akik a koruk vagy a neveltetésük miatt nincsenek benne a budapesti zsidó körforgásban.

Mekkora volt a legnagyobb kattintás-szám, amit a blog egy-egy posztja elért?

A csúcson eddig közel 31 ezer kattintás volt, amit a zsidó fogalomtár egyik része ért el. De nem csak a kattintás számított nálam, hanem az is, hogy rengeteg visszajelzést kaptam e-mailben, sokan azt írták, hogy sok mindent tanultak a blogból.

Miért éppen 2014-ben indult a Zsblog?

Különösebb apropója nem volt, ekkor jutott rá időm. Akkoriban hetente két-három cikkel indítottam, de az egyéb elfoglaltságaim miatt manapság a blog sajnos nem frissül ilyen gyakorisággal. Igyekszem, hogy mindig színvonalas cikkek jelenjenek meg, s szeretném, ha mások is írnának ide.

Újságíróként végeztél?

Nem, szociológiát végeztem alapszakon, emberierőforrás-tanácsadó a mesterszakom, és évek óta a Lativ Kolel közösségnél dolgozom szervezőként.

Hogy jött az online kurzus ötlete?

Úgy éreztem, hogy az évek alatt a zsidóságról bennem összegyűlt tudást tovább kell adnom. Hatodikos koromtól a Scheiberbe jártam, ott is érettségiztem,

aztán megfordultam különböző zsidó oktatási intézményekben, az említett Lativnál pedig nem csak dolgozom, hanem sokat tanulok is. A tudás átadásán túl az egyik kiváltó ok az volt, hogy a Lativból megkeresett egy lány, aki teljesen kezdő szinten állt neki zsidóságot tanulni, s aki azt mondta, hogy nagyon jók az előadások, ő azonban alapvető fogalmakat nem ért, ám ezeket a fogalmakat nem magyarázza el neki senki. Ami persze sokszor természetes, hiszen egy zsidó közegben nem szokás elmagyarázni például a micva jelentését, mert mindenki érti. Azok azonban nem értik, akik különböző okoknál fogva szinte semmit sem tudnak a zsidóságról. Ez a lány arra kért, hogy elsőként beszéljek neki a szombat jelentőségéről, mert szeretné megérteni. A Zoomon találkoztunk, és felkészülés nélkül beszéltem neki harmincöt percen át. Akkor éreztem meg, hogy ez nekem menne. A másik kezdő lökést az adta, hogy egy határon túli közösség megkért arra, hogy csináljak nekik egy kahoot-ot (online oktatási feladatsor). Ezt megcsináltam, s ennek során is azt tapasztaltam, hogy szükség van a zsidó ismeretek átadására zsidó körökben is. Ha pedig a következő nemzedékekre gondolunk: nagyon fontos, hogy olyan zsidó generációkat neveljünk föl, amelynek tagjai tisztában vannak a zsidóság alapfogalmaival. E téren rengeteg hiányosság van, ez vitt el abba az irányba, hogy elindítok egy tíz részes, teljesen kezdő online kurzust. Ennek amúgy megvan az az előnye, hogy interneten olyan emberekhez is el lehet jutni, akik egy budapesti tanfolyamra nem tudnának elutazni. Örülök neki, hogy az online kurzus olyan támogatókra talált, mint a Bálint Ház, a Mazsihisz vagy a Komáromi Zsidó Hitközség.

Lesz folytatás?

Remélem! Épp a napokban beszélgettünk róla, hogy kellene egy záró kahoot-ot tar-

tani, immár nyereségekért. Ha minden jól megy, akkor az őszi nagy ünnepek után indul a folytatás, én legalábbis szívesen folytatnám, ha van rá igény.

Milyen tapasztalatokat szerezte a kurzus alatt?

Meglepett, hogy milyen sokan kértek személyes segítséget a saját zsidóságuk megélésével kapcsolatban. Képzelnék el valakit, aki most tudja meg, hogy zsidó felmenői vannak, ő maga pedig semmit sem tud a zsidóságról. Ő merre induljon? Hol és kit keressen? Ilyen esetben nagyon fontos a zsidósággal való első találkozás, mert egy életre meghatározó lehet. Emiatt nagy a felelősségem, mert ha hozzám fordul ez a valaki, akkor számára én vagyok a kapocs a zsidósághoz. Nem mindegy, hogy milyen elhivatottságot mutat az ember, és az sem mindegy, hogy a kezdőket, az érdeklődőket hová irányítjuk. Mindannyian tudjuk, hogy a vidékről kiirtott zsidóság miatt a vidéki zsinagógák szinte üresek, de jószerével igaz ez a pestiekre is. Igaz, Budapesten, ahol van is közösség, onnan meg az én generációm szinte teljes egészében hiányzik. Nullától húsz évesig le vagyunk fedve, de húsz fölött a fiatalok eltűnnek, és majd talán csak akkor kerülnek vissza a zsidó körforgásba, ha a gyerekeiket viszik zsidó iskolába.

Folytatás az 5. oldalon.

A jövő közösségszervezői

Goldmann Mártával beszélgettünk

Az Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Egyházi/felekezeti közösségszervező BA alapszak szakfelelőse 2018 szeptembere óta vagyok. Korábban Szombathelyen a Savaria Egyetemi Központ Berzsenyi Dániel Tanárképző Karának Angol Tanszékén tanítottam, többek között amerikai zsidó irodalmat és holokauszt-irodalmat, több zsidó kulturális fesztivált és oktatási projektet is szerveztem a városban. 2017-től a Holokauszt Emlékközpontban dolgozom félállásban az oktatási csoport munkatársaként, ahol részt vettem és szerveztem több holokauszt-oktatással foglalkozó hazai és nemzetközi képzést tanárok számára, szerveztem több kulturális eseményt, koncertet, könyvbemutatót, kiállítást.

Korábban is, amikor más munkakörben dolgoztam a zsidó kultúra és a zsidó örökség mindig is nagyon érdekelt és legfőbb küldetésemnek ennek megismerését, minél szélesebb körben való megmutatását, megismertetését és átörökítését tartom a jövő zsidó és nem zsidó származású befogadó közössége számára.

Az Országos Rabbiképző - Zsidó Egyetem Egyházi/felekezeti közösségszervező alapszakának felelőse. Kiknek szól ez a képzés, mihez kezdhetnek a hallgatók a megszerzett diplomával?

A szakon felekezeti közösségszervezők képzése folyik, akik zsidó hitéleti, kulturális, történeti tanulmányok mellett vezetési, intézményirányítási, szervezési ismeretekre is szert tesznek. A képzés azoknak szól, akik a felekezeti, hitközségi, kulturális közéletben (könyvtárak, múzeumok, média, illetve idegenforgalom, turisztika), valamint más hasonló területeken közéleti és kulturális feladatok ellátásában, azok szervezésében szeretnének elhelyezkedni. Képzésünk levelező oktatás formájában valósul meg, a hallgatóknak heti egy napot kell az egyetemen tölteniük az órák látogatásával, amely munkavégzés mellett igen kényelmesen megoldható. A szakon kisebb, 10-15 fős csoportokban folyik az oktatás, mely rendkívül családias; az ismeretátadás a diákok és a tanárok között valódi közösségi, oldott formában valósul meg. Vannak fiatalabb, frissen érettségizett hallgatóink is, de a többség idősebb, úgynevezett „érettebb” hallgató, akik lehet, hogy rendelkeznek már más irányú végzettséggel, de az is előfordul, hogy az első diplomájukat fogják megszerezni. A csoportokban jellemző az egymás iránti nyitottság és együttműködés, melyek a közös projektek elvégzése során még tovább erősödnek.

Miben kell jónak lennie egy XXI. századi közösségszervezőnek? Milyen tantárgyakat oktatnak a szakon?

Egy mai zsidó felekezeti közösségszervezőnek szerintem mindenekelőtt elkötelezettnek kell lennie a zsidó örökség és a kultúra iránt. Nem feltétlenül a vallási kötevénytartanám a legfontosabbnak, hanem azt, hogy jó kapcsolatteremtő és kommunikáló ember legyen, aki a nem-zsidó közönség felé is el tudja juttatni ezt a kultúrát és tudást, hiszen sajnos vidéken egyre fogyatkozó vallásos zsidó közösségekkel kell szembenéznünk a jövőben. Olyan embernek kell lennie egy jó közösségszervezőnek, aki emellett kreatív és jó szervezőképességgel van megáldva. Ennek egy része alkati dolog, de aki elkötelezett és fontosnak tartja az ügyet, az a többit is el tudja sajátítani megfelelő gyakorlattal és tapasztalattal.

Az új kurrikulumot is ennek megfelelően igyekeztem kialakítani, vagyis a diákok az elméleti kurzusok mellett szakmai gyakorlaton is részt vesznek, projekteken dolgoznak. Az elméleti órákon tanulnak judaiztikát, zsidó művelődéstörténetet, történelmet, irodalmat, jogot, filozófiát és héber nyelvet is, de vannak gyakorlatiasabb tárgyak, mint például a pályázattírás, marketing, projektmenedzsment, közösségfejlesztés stb. Minden félévben közösen részt veszünk egy két napos tanulmányúton valahol az országban, vagy a határon túl, ahol a helyi közösségekkel, a zsidó kulturális örökséggel ismerkedünk meg. Az elmúlt két évben jártunk Debrecenben, Nagyváradon, Karcagon, a Balaton körül, Szegeden, Makón, Szabadkán és ebben a félévben mentünk volna Szlovákiába: Komáromba, Nyitrára, Galántára, Szeredre, Dunaszerdahelyre és Nagyszombatra, már minden elő volt készítve erre az izgalmas és tartal-

mas útra, amikor sajnos a vírushelyzet miatt le kellett mondanunk, illetve el kellett halasztanunk a kirándulást.

Van-e visszajelzésük arról, hogy az egyetemen tanultakat miként tudják hasznosítani a végzetek saját közösségeikben?

Miután én még csak viszonylag rövid ideje dolgozom itt, ez alatt az idő alatt csak egy évfolyam végzett, velük azóta is tartjuk a kapcsolatot, hívjuk őket közös programjainkra, felkérjük őket előadni konferenciáinkon. Van, aki közülük e végzettségnek köszönhetően tudott elhelyezkedni pl. Pécsen egy közösségi ház vezetője lett, vagy a Scheiber Sándor általános iskolában kapott tanítói állást. Másik végzettünk pedig asszisztensi állást ugyanott. Vannak olyanok is, akik e végzettséggel saját hitközségükben tudnak aktívabban közreműködni. Bízom benne, hogy a vidéki és budapesti zsidó közösségek, fesztiválok, kulturális intézmények minél jobban fogják igényelni a nálunk végzett szakemberek munkáját. Ennek érdekében igyekszünk diákjainkat mindenféle külső kihívások elé állítani. Tavaly ősszel szegedi látogatásunkkor megismerkedtünk a helyi zsidó örökség programban dolgozó szervezőkkel, akik felkérték diákjainkat, hogy készüljenek ötletekkel, programokkal az őszi szegedi zsidó fesztiválra (sajnos egyelőre ez az esemény is el lett halasztva). Igyekszem minél több olyan szakembert felkérni oktatónak, akik zsidó kulturális területen dolgoznak, és akik diákjainkat be tudják vonni különböző projektjeikbe, ahol esetleg a későbbiek során munkát is kaphatnak.

Folytatás a következő oldalon.

Folytatás az előző oldalról.

Fontos, hogy nyitottak legyünk és minél több zsidó intézményt, közösséget, rendezvényt megismerjünk, meglátogassunk Budapesten, országszerte és a határon túl.

A napokban - alkalmazkodva a járvány miatti veszélyhelyzethez - online tudományos konferenciasorozatot szerveztek a Zsidó örökségek nyomában 2020 címmel. Kik voltak az előadók? Milyen témákról hallhattak az érdeklődők?

Tavaly szerveztük a diákokkal az első konferenciát „Zsidó közösségek 2019” címmel az ORZSÉn. Erre a vidéki közösségek tagjait hívtuk meg és a plenáris előadások után párhuzamosan futó műhelyfoglalkozásokon jó gyakorlatokat mutatunk be budapesti, vidéki és nemzetközi közösségi működésekről. A konferenciát a Budapesti Fesztiválzenekar igazgatóhelyettese zárta, aki beszámolt a zenekar fantasztikus közösségi programheteiről, melynek során többek között a vidék zsinagógáiban adnak ingyenes koncerteket, hogy segítsenek az ott élőkkel felidézni az eltűnt kultúrát és megtalálni a kapcsolódást a kultúra továbbörökítéséhez a jelenben és a jövőben. A tavalyi konferencia sikerén felbuzdulva, az idén is szerettük volna folytatni ezt a hagyományt. Dr. Balogh István kollégám vetette fel, hogy mi lenne, ha az idén a diákok adnának elő. Ki is tűztük a napját, a program is összeállt, ám sajnos a vírushelyzet miatt a virtuális térig jutottunk csak, öt hét vasárnap délutánjára tettük az egy órás megjelenésünket. Egy alkalommal általában kettő diák prezentációját hallgathatjuk, illetve nézhetjük meg. A prezentációkat leginkább a tanulmányi kirándulások után írandó dolgozatok, illetve a szakdolgozatok témái

inspirálják. Így az alábbi témákról esetszó ezeken az alkalmakon: a szabadkai és a karcagi temető sírfeliratai, Jézus zsidósága a Vatikán szempontjából, a vidéki hitközségek problémái, a makói zsidóság, Virág Teréz munkássága, a tunéziai zsidóság és a dunántúli zsinagógák hasznosítása. A legutolsó alkalommal pedig a Pavol Rankov Szeptember elsején (vagy máskor) című Léván játszódó történelmi regényéről fogunk beszélgetni a fordítóval, Mészáros Tündével. Úgy gondolom, hogy ezek az alkalmak kiváló lehetőséget nyújtanak a diákoknak, hogy elmondhassák társaiknak és a külső érdeklődőknek azt, ami foglalkoztatja őket, és a szak számára is lehetővé teszi, hogy bemutatkozhassunk és megismerhessenek bennünket. Reméljük ezt a jó gyakorlatot a jövőben is tudjuk folytatni. A virtuális tér több hátránya ellenére előnnyel is szolgál, könnyebb a távol tartózkodó érdeklődőket elérni és bevonni egy „közösségbe”.

Miként látja a budapesti, valamint a vi-

déli/határon túli kis zsidó közösségek jövőjét közösségszervezői szemmel?

Úgy gondolom, hogy Budapesten viszonylag sok lehetőség adódhat egy zsidó felekezeti közösségszervező számára, egyre több kulturális fesztivál, fórum alakul, ahol tevékenyen részt lehet venni, az ember azt látja, hogy egyre izgalmasabb projektek szerveződnek. Vidéken azonban komoly kihívás lesz a munkájuk: meg kell teremteni egy befogadó közösséget, ahol az örökséget továbbadhatják. Sok zsinagóga van rendkívül rossz állapotban, fontos lenne, hogy felújítva közösségi, kulturális célokra használják majd őket. Van sok jó példa is, például Szombathelyen azt láttam, hogy nagyon jó a zsidó közösség és a városi nem zsidó értelmiség kapcsolata, szabadegyetemi eladássorozatuk nagy sikerrel megy. Véleményem szerint elsősorban a vidéki jelenlétet kell erősíteni és mindenképpen nyitni a nem-zsidó befogadó közösség számára. ◀

PA-PT

Folytatás a 3. oldalról.

Meg kellene szólítanunk a fiatalokat és a középgeneráció tagjait, és ami ebben az én részemem illeti, megteszek minden tőlem telhetőt, képes vagyok egy előadásra egy hétig készülni annak érdekében, hogy az olyan legyen, amilyennek elképzeltem. Tényleg mindent beleadok, mert a legnagyobb probléma, hogy nincsen utánpótlás.

Milyen módszerrel lehetne megtartani azokat, akik érdeklődni kezdenek a zsidóság iránt?

Nagyon jó volna, hogy ha valaki ismeret-

lenül és életében először elmegy egy zsinagógába, akkor lépjenek oda hozzá és foglalkozzanak vele, hiszen minden idegen neki, a liturgia, a szertartás, a nyelv. Ha rajtam múlna, akkor a kezdők mellé minden zsinagógában odaállítanék egy önkéntes mentort, aki segít, irányít és tanácsokat ad neki. Én például a Latívban nagyon figyelek az újakra, éppen a fenti okok miatt. Zsidónak lenni nem könnyű, ezt mindannyian tudjuk. Ebben segítséget kell adni.

Milyennek képezed a magyar zsidóság eszményi jövőjét?

Aki olvassa a Zsblogot, az tudja, hogy egyetlen dologgal nem foglalkozom: és ez a belső csatározás a magyarországi zsidóság körében. Annyira kevés zsidó van Magyarországon, hogy a fennmaradásunk egyetlen esélye a belső konfliktusok megszűnése. Akkor mondhatjuk el, hogy a náci nem győztek le minket, ha a zsinagógáink olyan fiatalokkal lesznek tele, akik értik azt, ami ott történik. Szeretném hinni, hogy ez a magyar zsidóság jövője. ◀

Forrás:

Kácsor Zsolt/mazsihisz.hu

Osztályellenségek – új könyv és kutatások

Beszélgetés Dombi Gáborral – 1. rész

A Rabbiképző doktorandusz hallgatója vagyok. Egy „öreg és örök diák”, pár egyetemmel a hátam mögött. Diplomáim szerint tanár, „népművelő”, újságíró és zsidó kultúratörténész vagyok. 24 éve én alapítottam a Népszabadság Online-t, majd rendeztem filmeket, dolgoztam rádiókban, újságoknál, és pár könyvet (elektronikusan is) kiadtam korábban.

A magyarországi Holokauszt Emlékév idején, 2014-ben én vezettem a budapesti „zsidónegyed”, Erzsébetváros megemlékezési munkáit, ahogy a Csányi utcában én kezdeményeztem és hoztam létre az Erzsébetvárosi Zsidó Történeti Tárat, ahonnan elég méltatlan módon kényszerítettek távozásra. Egyike vagyok a magyarországi internet, az információs társadalom korai fejlesztőinek. De nagy megtiszteltetés az, hogy a Dohány utcai zsinagóga alagsorában már tízezrek nézték meg a magyar zsidóság üldöztetését bemutató kiállításomat, és a magyar alapítású kibucokról szóló tárlatomat a pesti Izraeli Kulturális Intézetben, és a szlovákai Šahy-ban, Ipolyságon.

2020-ban látott napvilágot az Osztályellenségek - Az 1951-es budapesti kitelepítés zsidó áldozatai című könyve. Miként kezdett el foglalkozni a témával?

Mint a kötet utolsó fejezetéből kiderül: a holokauszt után pár évvel az én családomat is kitelepítették Budapestről. Minden vagyonukat újra elvesztették, de ami sokkal súlyosabb, a gettóban szerzett betegségek mellé még súlyosabbak társultak. Ezért került apukám a zsidó árvaházba, ami szintén nem tett jót a lelkének: nagyon anyás kisfiú volt. Amikor felnőtt, a múlt továbbra is kísérté: a neve mellett álló nagy fekete X jelölte, hogy „osztályellenség”, nem is vették fel az egyetemre, s olyan szakmák tanulására sem, amit szívesen csinált volna. Nagyon kevés dolgot osztott meg velem az emlékeiből, legyen az kitelepítés, árvaház; nem tudott távolságtartóan emlékezni a történetekre. Az árvaházi történetét megírta Dalos György A körülmelés című regényében, amelynek egyik hőse épp az apukám. A kitelepítésről pedig én írtam meg neki ezt a könyvet. Nagyon boldog vagyok, hogy kézébe vehette a róla (is) szóló munkát.

Gyakran halljuk, hogy a Vészkorszak

túlélői közül sokan évtizedekig nem akartak beszélni az átélt traumákról. Hasonló volt a helyzet a kitelepítettek esetében is? Lehet egyáltalán párhuzamokat vonni, keresni a két korszak között?

Nagyon jó kérdés. A Budapestről kitelepített ezernyi zsidó mögött már ott volt a holokauszt, a megtiprás kora, amikor elveszítették családjuk jórészét. Ahogy a mi családunk is. Ennek a fájdalomnak nem múlt el, és a túlélők mentális, lelki és fizikai betegségek formájában ott hordozták magukban az elmúlt évek minden hatását. Az egészséges zsidó fiatalok elmentek Magyarországról, Szlovákiából és Romániából, és csak az idősek, a békére vágyók, és a kiskgyerekek maradtak szülőföldjükön. Ám a politikai radikalizáció miatt mind többen szerettek volna elmenni, ám erre 1948 után egyre kevésbé volt lehetőség. Az új élethez be kellett volna gyógyítani a sebeket. Helyette erővel, külső kényszerekkel elnyomták a feldolgozatlan múltat: a zsidó létet a kommunista érásban korlátozták, a holokausztra emlékezés magángyásszá lett, a magyarországi nem hitközségi sajtóban a zsidó szó 30 éven át le sem volt írható. A kitelepítetteknek pedig – noha amnesztiát kaptak 1953-ban – tudomásul kellett venniük, hogy ők a kommunista-szocialista rendszer megbélyegzettjei, „ellenségei”, és ezzel ők nem nagyon hivalkodtak, kaptak a hivatalos Magyarországtól megaláztatást eleget. Nem álltak újra sorba pofonokért. Voltak olyan családok, akiknek sikerült a mimikri, a hallgatással megfizetett társadalmi beilleszkedés, de az én családom nem volt ezek között. S nem is elhallgatásnak nevezném, bár az, hanem önvédelemnek: az árnyak elrejtésének.

A kitelepítést már a kortársak is párhuzamba állították a deportálásokkal. A hét év nem volt túl távoli idő a két esemény között, hogy elfelejtsék. Akárcsak 1944-ben: a kitelepítettek is elveszítették ingóságuk túlnyomó részét, minden ingatlan-

jukat; s később újra kellett kezdeniük az életüket, már sokadszor a 20. században. De jelentékeny különbséget jelentett, hogy ezernyi ember mozdult meg érdekükben. Az pedig alapvető különbség, hogy útjuk végén nem munka- vagy haláltábor, gázkamra várta őket. Így is nagyon sok kitelepített halt meg. Hiszen deportáltak, kitelepítettek Budapestről 90 éves haldoklót is. Faluhelyen, rendőri felügyelet alatt az orvosi ellátást is kérvényezni kellett, és a késlekedésbe fiatalok is belehaltak. A kitelepítettek átlagéletkora pedig 59 év volt.

Kiknek szól a kötet?

Elsősorban a kortársaimnak, akik hozzám hasonlóan egy napsütötte világra emlékeznek, ha ifjúságukra tekintenek vissza. Az árnyakat szüleink elrejtették előlünk. A szocializmus éveinek kutatása, feltárása nem jobboldali történelemhamisító ármány: most már talán tudunk olyan távolságot tartani a korszaktól, hogy felmutassunk olyan tényeket, amelyekről a korszakban élők nagy részének nem voltak ismeretei, vagy csak pletykákat hallott róla. Ideje a ruhatárban hagyni a politikai ideológiákat a történelem tanulmányozásakor; több tény és kevesebb kommentárt kellene megismernünk.

Ez a könyv nekünk magyar zsidóknak szól. Talán megismernek belőle egy olyan zsidó intézményrendszert is, ami már valóban történelem. És a politikával keményen alkudozó, de a közösséget önfeláldozóan szolgáló embereket. ◀

Folytatjuk.

PASZTERNÁK
ANDRÁS

Kék-fehér hétköznapok

96. fejezet: „Hadiállapot”

(2012. november 15. – reggel)

Mi más lehetne a téma a reggeli beszélgetős tv-műsorban, mint a tegnapi délután megindult Felhóoszlop hadművelet, s annak hátországi következményei. Este, amikor befejeztem a hírek intenzív figyelését, azon kezdtem el töprengeni, mit is készít az ágya mellé az ember egy ilyen potenciálisan légiriadó-veszélyes éjszaka előtt. Igyekeztem megjegyezni, hová is teszem le a szemüvegem. Először arra gondoltam, talán ruhában kéne aludni, mégse a pizsamámban fussak a vendégház közös biztonsági szobájába. Elhessegettem ezt a gondolatot, az ellenség totális győzelme lenne, ha beáldoznánk a kényelmes alvást. Na jó, a zoknit azért magamon hagytam. Útlevel, pénz, telefonok, laptop, bár ez hanyagolható. Egy meleg pulcsi a farmerom mellett. Elalvás előtt egy kicsit még hallgattam a rádiót, majd amikor már tényleg lecsukódott a szemem, hirtelen felriadtam: A CIPŐM! Mennyi de mennyi világháborús történet szól arról, hogy egy kényelmes lábbelinek elengedhetetlen szerepe volt sok túlélő megmenekülésében. Felkeltem, s a sötétben nekiláttam a 40-es pár keresésének. Bekészítve a papucs helyére, most már alhatok.

A reggeli híradások alapján a legfrissebb információk:

- 6:40-ig 104 rakétát lőttek ki az országra szerda este óta
- több körben támadták Beer Shevat az éjszaka, hajnal és reggel folyamán. Zárva marad a város egyeteme, a Ben Gurion is a többi helyi oktatási intézményhez hasonlóan
- Izrael folytatta a rakétakilövések elleni hadműveleteket a Gázai övezetben, eddig közel 100 célpontot támadva
- az ENSZ foglalkozott a kialakult helyzettel
- 90 sérült Gázában az akció kezdete óta

Közben már meg is jöttek a szemetesek, s itt zörögnek az ablak alatt. Ez is jelzi, szerencsére Ramat Ganban „normálisan” mennek a dolgok.

Nemes Nagy Ágnes: A kukások
Megjöttek a kukások,
narancssárga ruhások.
Narancsszín a kocsijuk,
attól döng a kocsíút.
Döng a kocsí, dörömböl,
nagy vödröket kihörpöl,
csörög, rőfög az egész
állatkerti etetés.
Itt a sárga víziló,
eteti az ápoló.

Délen csendes órákat, Erec többi részén zavartalan munkanapot kívánok. A helyzetről többet az esti órákban, hacsak nem történik valami rendkívüli.

(2012. november 15. – kora délelőtt)

Legkevesebb három halálos áldozata és több súlyos sérültje van a Kiriyat Malachit ért támadásnak. A Gázából kilőtt rakéta egy lakóházat talált telibe. Ez a vezető hír 9:59-kor az izraeli sajtóban. Most jövök a kampuszi bankból. Amikor odaléptem az ügyintézőhöz, rám nézett, s csak annyit kérdezett: „Andras?” Hát néven sem szólítottak még egyetlen pénzügyintézetben sem, sehol a világon. Talán várták az érkezésem? Nos, jobbnak láttam posztdoktori tartalomaim egy részét Európába utalni, ki tudja, mit hoznak a következő órák. A bankos srác persze nyugtatgatott:

- Hát hol laksz?
- Ramat Ganban.
- Ott nyugalom, nem?!
- Még...
- Hát imádkozzunk...

Az egyetemen a tegnapi nyugalmat felváltotta valamiféle izgalom. Mindenki a gépek előtt, s katonai szakértőként értelmezi a híreket.

A Negba utca szokásos képét mutatta, egészen addig, amíg fel nem szálltam a 61-es buszra. Hangosan szólt a rádió, hangosabban, mint máskor. Miközben a Kiriyat Malachiból érkező első híreket olvasta a bemondó, dermedt arcokat láttam magam körül. Megrázó, nehezen felelhető élmény volt. Arra gondoltam, én csak kutatni szerettem volna valahol külföldön egy kicsit, világot látni, megnézni, milyen vegyésznek lenni távol az otthontól. S most vegyszer helyett vér folyik a „szomszéd” utcákban...

(2012. november 15. – délután)

Sokszor gondolkodtam azon, mit írok majd 200. bejegyzésként a Posztdok Naplóba. Valami emelkedett, magasztos szántam hűséges Olvasóimnak. Erre tessék, itt ülünk ebben a Felhóoszlopban. Laboroztam egy kicsit a reggeli bankos körmenet után. Álltam a kesztyűs dobozhoz lapulva, készítettem a kobaltos mintát. Persze amíg az melegedett, cikáztak a gondolatok az agyamban.

Folytatás a következő oldalon.

DR. ORNA
MONDSCHHEIM

Löwinger Mancsi szakácskönyvéből A környezet hatásai az ízekre

Közgazdászok, filozófusok, pszichológusok és más tudósok bőven írtak az ember és a környezet viszonyáról, néha egymásnak ellentmondóan is. A tudomány folyamatosan fejlődik, változnak a módszerek, kísérletek. Új eredményeket hoznak az étkezéssel kapcsolatos környezeti kutatások is. Az izraeliek által közkedvelt amerikai kávézólánca, a Starbucks nagyon népszerű volt az USA-ban tett látogatások során, de a tel-avivi fiók nyitása hamar kudarcba fulladt.

Érthetetlen volt a helyzet, ezért a közgazdászok segítségét kérték. A szakemberek a következő vizsgálatot végezték el: egy étterem konyhájában elkészítettek rántott húst, krumplipürét és zöld- és gyümölcssalátát. Az összes adag egyforma volt, de a kísérletben résztvevők különböző helyeken fogyasztották el az ételt. Voltak, akik Michelin-csillagos étteremben porcelán tányérből ettek, mások olasz, távol-keleti, utcai környezetben vagy odahaza fogyasztották el ugyanazt. A kísérletnek érdekes eredményei voltak. Mindenki más élményekről számolt be. Azok, akik a Michelin-étteremben jártak, nagyon dicsérték azt a rántott húst, amelyet a gyorsétteremben járók nem ked-

veltek. A távol-keletiben kiemelték az egzotikus ízeiket, az olaszban érezték a mediterrán ízeiket. Ne felejtsük el, az összes adag egyforma volt. A legmeglepőbb, hogy az otthon étkezők dicsérték legjobban az ételt. A kutatók egyértelmű válasza volt, hogy a környezetnek nagyobb hatása van az emberi érzékszervekre, mint eddig gondolták. New Yorkban a Starbucks kávéját a felhőkarcolók, a sárga taxik, az elegáns üzletek díszlete mellett isszák, és azért „más íze” van, mint Tel-Avivban. A New York-i kávéját vakáció alatt, a tel-avivit a munkába menet fogyasztják. A tanulság, hogy ha egy ételhez kellemes élmények fűződnek, jobbnak érezzük.

A koronavírusos napokban többet vagyunk az otthoni konyhában, ilyenkor érdekesebb kipróbálni új, egyszerű recepteket:

Töltött paradicsom és/vagy paprika

Hozzávalók: 10 db kemény paradicsom vagy keverve világos paprikával, 1 csomag petrezselyem, 1 pohár főtt kinóá vagy kusz-kusz, apróra vágott zöldhagyma, 1 reszelt sárgarépa, 1 tojás, 1/2 pohár olaj, só, bors, 1/2 pohár reszelt sajt, ha lehet, akkor a parmezán.

Elkészítés: A hozzávalókat összekeverjük a sajton kívül. Ha túl lágy, akkor adjunk hozzá kevés kenyérmorzsát. Tűzálló tálba kevés olajt öntünk és behelyezzük a megtöltött paradicsomokat. Előre melegített sütőben 30 percig sütjük, majd megszórjuk a reszelt sajttal, és még tíz percig tovább sütjük. ◀

Forrás: Wikipedia

Folytatás az előző oldalról.

Pár perce apa azt írta, menjek haza, ha kell, küldi a repjegy árát. Most kéne valami okos, praktikus döntést hozni. Azt gondolom, bárhol máshol lennék a világban, nem gondolkodnék egy percet sem, s felszállnék az első gépre. Lelkiismeret furdalás nélkül hagynám hátra az egész posztdoktori kutatást, kémiát, nanotechnológiát... de itt vagyok Izraelben, s ez mindent megbonnyolít.

Elfuthat-e egy zsidó ember az „ígéret földjéről”, akkor amikor egész életében azt gondolta, ha egyszer menekülni kell majd az otthonából, ott van ez a közeli keleti ország, ahova majd mehet... Szép dolog a diaszpórában cionistának lenni, madrichoskodni, előadásokat tartani Izraelről, s aztán amikor itt van helyben az ember, az első megpróbáltatásokkor ki-
osonni a hátsó ajtón...

Hülyének, s persze felelőtlennek sem kell lenni. Amikor az ember nevét vésik valami emléktáblára, már késő ráeszmélni, hogy a fenébe az elvekkkel, mégiscsak azt a fránya életet kellett volna menteni. Kicsit olyan érzésem van, mintha egy szarvasi dilemmabálon ülnék, s már megint egy olyan feltevésen agyalnék, amelynek valójában nincs is megoldása. Nincs IGEN vagy NEM, egy egyszerű válasz. A baj csak az, hogy fél óra múlva nem ér véget az esti program, s nem lehet kísértálni az Imateremből vagy a Kupulából.

Nézzük, mi van a mérleg serpenyőiben: Egyrészt maga az ország nem nagyon törekedett arra, hogy olyan képet mutasson magáról az elmúlt másfél évben, amely azt sugallta, akár itt is le tudnám élni az életem. Másrészt van itt jó pár közeli rokonom, akiknek ez az otthonuk, itt szülnek,

nevelnek gyerekeket, itt a házuk, a múltjuk, a jelenük, a jövőjük.

Júniusban, amikor eredetileg haza kellett volna térnem, azt mondtam, bevállalok még másfél évet, teszem mindezt a karrieremért, a kutatói életpályámért... persze akkor sem volt az ország éppen a béke szigete, sőt már 2011 nyarán sem, amikor felszálltam a repülőre Ferihegyen.

Összegezve, itt ez a dilemma, s rágódom rajta, közhelyesen ez az élet, minden percben döntéseket hozunk, amelyekről csak utólag derülnek ki, helyesek voltak-e. Most jött egy e-mail a jövő heti egyetemi szemináriumok listájával, még jó hogy vannak optimistább emberek is erre felé.

Ideje ebéd után nézni... Update a helyzetről, délen szakadatlanul szólnak a szirénák, aktív a légvédelem, hullnak a rakéták. ◀

Folytatjuk.

Bratislavská synagóga žiari pokladmi spred stáročí

Historické svadobné zmluvy, ktorých tajomný príbeh možno nemá obdobu na svete, kreslo pre židovskú nevestu z 19. storočia či viac ako dvesto ročný pas židovského obchodníka. Aj takého vzácne artefakty si môžu členovia komunity aj verejnosť pozrieť na novej výstave Židovského komunitného múzea, ktoré sídli v jedinej zachovanej bratislavskej synagóge.

Nová výstava Poklady Židovského múzea v Prešove II sa začala 17. júla 2020 a potrvá do 9. októbra 2020.

Svedectvo o stratenom svete predkov

Výstava nadväzuje na minuloročný projekt, ktorý predstavil návštevníkom znovuobjavené poklady zo zbierky historicky prvého židovského múzea na Slovensku, ktoré vzniklo pred takmer sto rokmi, v roku 1928 v Prešove.

Zbierka, ktorá obsahovala asi 1500 predmetov, bola počas druhej svetovej vojny skonfiškovaná a takmer zázrakom prežila holokaust aj komunistický režim. „Dnes predstavuje neoceniteľné historické a vizuálne svedectvo o stratenom svete predkov,“ zdôrazňuje hlavná kurátorka Židovského komunitného múzea Jana Švantnerová s tým, že táto kolekcia stelesňuje ozajstný klenot medzi európskymi zbierkami judaík. Výstavný projekt je výsledkom spolupráce veľkého tímu s medzinárodnou účasťou a renomé.

Unikátny exponát – kreslo pre nevestu

Medzi najatraktívnejšie predmety na výstave patrí unikátny exponát – kreslo pre židovskú nevestu. Pôvodne pochádzalo z Ortodoxnej židovskej obce v Košiciach a dal ho zhotoviť dobročinný ženský spolok, ktorého poslaním bolo napríklad pomáhať chudobným nevestám pri vydaji. V rámci zbierky prešovského múzea patrilo k najcennejším artefaktom. Na takzvanom čestnom kresle sedela nevesta pred sobášom a lúčila sa s priateľkami, ktoré jej spievali aj nariekali o radoostiach a strastiach manželského života. Keďže bolo kreslo značne poškodené, pre projekt ho zreštaurovali dve popredné slovenské odborníčky. Okrem obnoveného kresla pre nevestu je výstava spestrená aj niekoľkými vzácnymi synagogálnymi textíliami.

Neznámy a nepoznaný archív

„V tomto roku vystavujeme tridsať predmetov, prevažne z archívneho fondu, ktorý bol takmer neznámy a nepoznaný

pokladom židovskej histórie“, vysvetľuje riaditeľ Židovského komunitného múzea Maroš Borský. Až šesťsto strán dokumentov siahajúcich od 17. storočia až po začiatok druhej svetovej vojny pre výstavu skúmala popredná zahraničná odborníčka. Na výstave sa ocitli aj právne doklady udalostí životného cyklu: medzi nimi aj dve pozoruhodné židovské sobášne zmluvy – ketuby, ktorých príbeh možno nemá obdobu na svete a pre bratislavskú výstavu ich analyzoval uznávaný profesor z Jeruzalema, či get (doklad o rozvoze) na zdokumentovanie rodinného stavu.

Niektoré dokumenty majú súvis s finančnými záležitosťami, ako napríklad získavanie peňazí pre synagógy alebo pre učencov vo Svätej zemi, nachádza sa medzi nimi aj osvedčenie o rabínskom vzdelaní. Zaujímavé sú doklady, ktoré pochádzajú z interakcie židovského obyvateľstva s majoritnou spoločnosťou ako napríklad cestovné povolenie – pas z roku 1811 pre obchodníka, vojenský prepúšťací list z roku 1800 pre židovského mládenca alebo doklad o protizidovskej diskriminácii v Prešove. Hlavným motívom aktuálnej výstavy sa stal jubilejný album venovaný Adolfovi Propperovi pri príležitosti 25. výročia jeho pôsobenia na čele advokátskej komory v

Prešove. Album obsahuje 119 podpisov členov advokátskej komory vrátane Pavla Országha-Hviezdoslava, popredného slovenského spisovateľa.

Pre budúce generácie

„Výstava je súčasťou viacročného úsilia zameraného na dokumentáciu, výskum, reštaurovanie, publikovanie a vystavovanie tejto jedinečnej zbierky judaík, ktorá je neoceniteľným pokladom židovského kultúrneho dedičstva na Slovensku,“ vysvetľuje Maroš Borský. Neoddeliteľnou súčasťou bolo rozsiahle reštaurovanie a konzervovanie vystavených objektov, čo zachránilo objekty pred zničením a zachová ich pre budúce generácie. Židovské komunitné múzeum tak pokračujeme v bádanií zakladateľa prvého židovského múzea a priekopníka ochrany židovského kultúrneho dedičstva na Slovensku Eugena Bárkányu, na ktorého odkaz a sen nadväzuje.

K výstave vychádza 256-stranová slovensko-anglická publikácia zahŕňajúca štúdie medzinárodného výskumného tímu o zbierke prvého židovského múzea na Slovensku.

Návštevníci si výstavu môžu pozrieť v Židovskom komunitnom múzeu každý piatok a nedeľu od 10 h. do 16 h. (okrem židovských sviatkov). ◀

Židovské komunitné múzeum

Kozia 18, 814 47 Bratislava

www.synagogue.sk

Spomienkový deň obetí holokaustu a rasového násillia vo Zvolene

Dňa 8. septembra 2019 sa vo Zvolene uskutoční pravidelné podujatie pri príležitosti Dňa obetí holokaustu a rasového násillia. Spomienkový a vzdelávací program bude prebiehať na pôde židovského cintorína, v príľahom Parku ušľachtilých duší a na pôde Technickej univerzity vo Zvolene.

Program začína o 10:00 čítaním mien deportovaných židovských obyvateľov z mesta Zvolen a okolia. Pokračuje sa čítaním mien záchrancov židovských životov na Slovensku, ktoré sú uvedené na "Múre cti" pred židovským cintorínom. Múr cti je jedinečným pamätníkom na Slovensku, vznikol podľa vzoru pamätníka Yad Vas-hem v Izraeli.

Program zavŕši od 11:45 séria krátkych prednášok na tému holokaustu a rasových zákonov na Slovensku pre verejnú a miestne stredné školy v priestoroch Technickej univerzity. Prednášať budú renomovaní historici: prof. Nižňanský a Mgr. Lóčinková.

Privítame Oskára Winklera, ktorý zažil hrôzy koncentračného tábora. O 17.00 hod bude slávnostný koncert na Zvolenskom zámku. Organizátormi sú miestni aktivisti, Kehila Košice, Mesto

Pozývame Vás na
„SPOMIENKOVÝ DEŇ OBETÍ HOLOKAUSTU
A RASOVÉHO NÁSILLIA“
utorok, 8. septembra 2020
T. G. Masaryka 24 - Židovský cintorín
ZVOLEN

10.00	Čítanie mien deportovaných židovských obyvateľov - židovský cintorín
10.45	Čítanie mien záchrancov Židov počas Holokaustu - „Park ušľachtilých duší“
11.45	Konferencia o holokauste na Slovensku prof. Nižňanský, Mgr. Lóčinková, Oskar Winkler Aula Technickej univerzity vo Zvolene
13.00	Diskusia
17.00	Koncert - Zvolenský zámok, Kráľovská sála

Logos: KEHILA KOŠICE, KULTURA ŽIDOVSKÝCH OBCÍ, KLAMO, KULTURA ŽIDOVSKÝCH OBCÍ, MINOR

Zvolen, Technická univerzita vo Zvolene, Veľvyslanectvo štátu Izrael, Izraelská obchodná komora na Slovensku, Mú-

zeum SNP v Banskej Bystrici, B'nai B'rith Concordia. ◀

-zv-

Možnosti vzdelávania a spoločné podujatia na internete

Štyri semestre vzdelávacieho programu Židovskej náboženskej obce v Komárne pod názvom Machar si môžete pozrieť v slovenskom i maďarskom jazyku na našej webovej stránke: <https://kehreg.com/machar/> (heslo: menhaz)

Ďalšie slovenské príspevky a materiály nájdete prostredníctvom facebookovej stránky Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike: <https://www.facebook.com/zidianaslovensku/>

Stána ŽNO Bratislava: <https://www.facebook.com/The-Jewish-Community-of-Bratislava-%C5%BDNO-Bratislava-110785210309177/>

Vzdelávacie materiály v maďarskom jazyku ponúka Zväz židovských náboženských obcí v Maďarsku: <https://www.facebook.com/mazsihisz/>

Kultúrne témy na stránke Maďarského židovského múzea a archívu: <https://www.facebook.com/mzsmml/>. ◀

-p-

Schôdze vedenia

Rada malých náboženských obcí zasadala v júni v Trenčíne. Našu komunitu na schôdzi zastupoval predseda Anton Pasternák.

Ústredný zväz židovských náboženských obcí v Slovenskej republike zasadal online koncom júna. Hlavnou témou rokovania bol rozpočet zväzu.

Vedenie Židovskej náboženskej obce v Komárne zasadalo tiež online v strede augusta. Členovia vedenia hovorili o blížiacich sa podujatiach, o finančnej situácii komunity a o plánoch rozvoja. ◀

-ta-

Komunitná mozaika

– fotografie z minulosti našej obce –

► „Medzi historické pamiatky patrí aj budova bývalého mestského divadla, ktorá stojí vo dvore Zichyho paláca. Doterajšie poznatky poukazujú na to, že táto stavba pochádzajúca pravdepodobne zo XVII. storočia bola postavená na okraji stredovekého cintorína a je pravdepodobné, že toto bola pôvodná kúria rodu Zichyovcov. V dobe od roku 1800 tu hrávali predstavenia divadelné spoločnosti, ktoré zavítali do mesta, tu našli svoje miesto i tanečné zábavy. Budovu využívali ako divadlo do roku 1827, kedy sa stala majetkom tunajšej židovskej komunity a bola prestavaná na prvú židovskú modlitebňu mesta (zvýšili strop budovy, vybudovali galériu pre ženy, vytvorili nové okenné a vstupné otvory, zamurovali okná divadla).“ Zdroj: www.europeplace.com, foto: János Bárány.

Žiadame Vašu podporu

Vážení čitatelia! Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vagy
10103804/5200 – OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia
IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX
Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno alebo
IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX
Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Nástenka

krátke správy

Náboženskú obec, vydávanie Spravodajcu a Klub Šalom podporili manželia Villányiovci (Budapešť) a anonymní darcovia!

Benjamín Villányi s manželkou Mariannou Farkas vyhladali za účelom skúmania rodostromu židovskej komunity a cintoríny v Nových Zámkoch a v Komárne, ako aj regionálny archív v Ivanke pri Nitre, kde sú uložené staré matričné knihy. Prieskum v Komárne bol úspešný.

Na odporúčanie pracovníka viedenského Centra Wiesenthal navštívil Komárno reportér novín Le Monde, sprevádzaný francúzskym tlmočníkom z Budapešti, ktorý sa oboznámil so životom a činnosťou našej komunity. Počas dňa sa stretol s vedúcimi osobnosťami kultúrneho života nášho mesta a prijal ho aj primátor Béla Keszezh. Článok uverejnený v známom periodiku nám doručia.

Po obnove dvora Menházu a upratania cintorína sme zrekonštruovali a vymaľovali vchod do budovy a všetky dvere. Vedenie náboženskej obce cez Zoom rokovalo o najbližších úlohách: použitie financií získaných úspešnými projektmi a zorganizovanie jesenných sviatkov.

Vysoké sviatky

Židovský rok 5781 začína v piatok 18. septembra 2020 večer. O 18.00 hodine sa stretne v Menháze.

Dňa 19. septembra 2020, na prvý deň Roš Hašanah (sobota), bude Tašlich a spoločné učenie tiež od 18.00 hodiny.

Kol Nidre – predvečer Jom Kipur sa bude konať v nedeľu 27. septembra o 18.00 hodine, Mazkir Jom Kipur bude v pondelok 28. septembra.

Na podujatiach prosíme o zvýšené dodržiavanie protipandemických opatrení! ◀

Spravodaj – mesačník ŽNO v Komárne, založený v roku 5756. (1996), **šéfredaktor**: Tamás Paszternák (tamas.paszternak@menhaz.sk), András Paszternák (andras.paszternak@menhaz.sk), **spolupracovníci**: Judit Haas, Mgr. Ferenc Piczek, **grafická úprava**: Richard Saláth, **jazyková korektúra**: Zsuzsanna Paszternákné Kertész (Komárno), Katarína Potoková (Nitra), tlač: Nec-arte Kft., Komárno, **adresa ŽNO**: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisračné číslo**: EV 3424/09. **ISSN** 1337-091x. **IČO**: 34073400. Periodikum je nepredajné.

Šana Tova 5781

► Všetkým našim milým čitateľom želáme šťastný židovský rok! - Roš Hašana (hlava roka) je židovský Nový rok. Prípadá na prvý deň mesiaca Tišri a oslava trvá dva dni. Otvára rad sviatočných dní, nazývaných Vysoké sviatky a je spojený s najvýznamnejším sviatkom židovského roka, s Jom Kipurom. (Foto: János Bárány).

Európsky deň židovskej kultúry 2020

Európsky deň židovskej kultúry sa bude konať dňa **6. septembra 2020** v záhrade Menházu. Prosíme záujemcov, aby svoju účasť vopred zaregistrovali na adrese kile@menhaz.sk, alebo v našej kancelárii počas stránkových hodín na telefónnom čísle +421-(0)35-7731-224. V prípade zhoršenia pandemickej situácie sa podujatie bude konať online.

Program:

14:00 – Deň martýrov 2020 – spomienka na zavraždených súvercov regiónu

14:45 – Židovský rok 5781 – naladenie sa na jesenné sviatky

15:15 – Odovzdanie cien Kehila

15:30 – Koncert speváčky Judit Klein

Opatrenia v záujme ochrany verejného zdravia:

– Pri vchode do Menházu budeme účastníkom merať teplotu. Prosíme vás, ak sa cítite byť chorí, máte zvýšenú teplotu, dýchacie ťažkosti, stratili ste čuch a chuť, radšej sa na podujatí neúčastnite.

– V Menháze i na dvore je nosenie rúška povinné, prosím, dodržiavajte vzdialenosť 1,5-2 metre od ostatných účastníkov podujatia.

– V sociálnych miestnostiach a spoločenských priestoroch budovy zvýšene dbáme na upratovanie, prosíme vás, používajte vyložené dezinfekčné prostriedky.

– Ak to následne bude potrebné, kontakty na účastníkov podujatia poskytnete Židovská náboženská obec v Komárne úradom kompetentným vo veciach pandémie za účelom vyhľadávania kontaktov.

– Nakoľko v prípade nepriaznivého počasia sa podujatie bude konať v synagóge, počet účastníkov nesmie prekročiť vopred stanovený limit.

Organizátori si vyhradujú právo zmeny programu! ◀

Myšlienky redaktora

Dvadsaťateho júla predpoludním sa cestou do práce natriasam v električke číslo 19, na tvári rúško, hladím na Dunaj. Pred niekoľkými hodinami

ANDRÁS
PASZTERNÁK

boli tieto vlny pri Komárne. Šesť mesiacov som nebol v rodnom meste. Okrem rokov strávených v Izraeli hádam nikdy neuplynul taký dlhý čas bez toho, aby som nezavítal domov. Online sa, samozrejme, každý deň pozriem na „sedmičku“, do Menházu, ale už by bolo dobré vystúpiť z virtuálneho priestoru a kráčať Eötvösovou ulicou aj v skutočnosti. Leto ubieha, každoročné podujatia sa však nekonajú. Tento rok sa neuskutoční veľké stretnutie pri príležitosti Dňa martýrov, ani rodinný tábor v Szarvasi, ani obľúbené podujatia na Slovensku či v Maďarsku, ani plánované cesty. Rúško v prostriedkoch hromadnej dopravy, v obchodoch, v práci a ešte aj neistota. Či bude druhá vlna, čo a kedy môžeme organizovať na jeseň, môžeme žiť spoločenským životom, spoločne vítať siatky, cestovať do Izraela? Odpovede ešte nepoznáme. Do nášho najbližšieho osobného stretnutia nech nás spája Spravodajka, nech je mostom medzi tými, ktorí žijú bližšie i medzi tými, ktorí sú veľmi ďaleko. Dúfajúc, že na stípcoch tlačných i elektronických novín už čoskoro budeme môcť referovať o spoločne strávenom čase na našich podujatiach. ◀

